

Касторка

Майк Йогансен

Учителі сиділи, притишкнувши, й слухали, боячись упустити хоч одне слово. Учителька Параска Петрівна тихенько повторювала про себе таблицю помноження, а вчителька Одарка Іванівна, хай простить їй бог і святий дух, молячися, щоб гроза її минула, нишком читала отче наш. Завшколою і дитячим садком тов. Кастор Феофілакович Соцвिवихов робив доклад про методи соці-яльного виховання і про досягнення та хиби його школи в методах соціального виховання.

— Нам ще довго, ще дуже довго треба боротися, товариші, за корисну дитячу книжку, за доцільне використання дитячого часу. І ви, Параско Петрівно, і ви, Одарко Іванівно, і я, ваш начальник, ще десятки, ще сотні, може, тисячі літ будемо за це боротися, будемо боротися проти ухилів і недоліків, що роз'їдають ніжну рефлексологію наших дітей, цих квітів землі, як поетично, хоча й не зовсім науково, їх останніми часами називають. (Я пропонував би краще порівняти їх не з квітами, а з плодами, і то, звичайно, не землі, а людей, і то людей, розуміється, виключно женського полу, коротко кажучи, жінок). Бо, товариші, ще далеко не все зроблено. Недоліків ще дуже багато.

Коли ви проходите по вулиці, зверніть увагу на крамниці іграшок. Ці крамниці просто сповнені отруйною атмосферою. Я не кажу вже про фігури й ляльки, що мають зображати людей і інших тварин, як, наприклад, коней, собак, коров, свиней, курей тощо. Для всякої людини, яка мислить логічно — ясно, що з пап'є-маше не можна зробити коня, чи що справжні маленькі коні являються тільки результатом любови коня — мужчини до коня — жінчини, а не можуть покищо, в силу не-достатности нашої техніки, бути зроблені з пап'є-маше у майстерні. Та ці фігури, чи то ляльки, дають деяке (хай не дуже наукове) уявлення про анатомію коней, цих корисних для радянського господарства тварин, бо тракторів у нас іще не досить. Але що ви скажете про таку фігуру з пап'є-маше, в якій тільки голова приблизно подібна до конячої, а далі замість тіла, хвоста, живота й т. п. ви бачите простий, довгий, дерев'яний дрючок, на кінці якого прироблено двоє невеличких коліс. До всього цей дрючок іще пофарбовано в зелену фарбу, ніби щоб остаточно зіпсувати правильну уяву про колір цих тварин.

Але цього мало. Не далі, як учора, у комісію, знову, мабуть, у тисячний раз надійшла книжка, де вовк вільно розмовляє українською мовою. Мало того, всі наші колективні зусилля пояснити тому злочинцеві, що написав цю книжку, що вовки не можуть балакати ніякою мовою, що мова — це єдине, що відрізняє всяку людину від тварини, єдине, що відрізняє вас і мене від ослів і індиків, всі наші колективні й щирі зусилля зійшли нанівець. Навіть ті тварини, що можуть розмовляти, як ми з вами, як, наприклад, папуги й сороки, не мають здатності мислити логічно. Цей розпусний суб'єкт почав доводити, ніби існує ще образне мислення, ніби діти мислять образами, а не науковими термінами, і кінець-кінцем пішов, грубо вилаявши всю комісію ідіотами —

до речі абсолютно безпідставно, бо ідіоти, як відомо, не сидять у комісіях, а в домах для божевільних і слабоумних і ніяким впливом на дитячу літературу не користуються.

Але, товариші, й серед нас самих таїться небезпека. Ми ще не досить вивчили ніжну дитячу рефлексологію, і в нашій роботі є дуже багато недоліків. Учора, зайшовши в першу групу...

При цих словах Соцвिवихова, Параска Петрівна нервово пхивькнула й стала невідривно дивитися на чоботи керівника...

— ...Учора, зайшовши в першу групу, — стомлено казав далі керівник, притуливши руку до геніяльного чола, — я запитав учнів, яка причина того повсякденного, буденного, я би сказав, явища, що по вулицях міста ходить трамвай. І от замість того, щоб просто й логічно мені відповісти, що цею причиною являється електрика, яка, в згоді з фізичними законами, а також з законами механіки, рухає вагони трамваю в різних напрямках, що цю електрику виробляють на електричній станції робітники під керуванням червоних інженерів, і що все це вкупі є електрифікація нашої країни, що разом з кооперацією та реєстрацією приведуть нас до соціалізму, — замість того, чи знаєте, що мені одповіли ?

Соцвивихов з докором глянув на Параску Петрівну, що тихо плакала в хусточку, й казав далі

— Вони одповіли мені, що трамвай саме ходить по вулицях, бо в кімнаті йому ніде було б ходити. Але цього мало. Сьогодні в дитячому садку я запитав дітей (Соцвивихов перевів свій погляд на Одарку Іванівну), я запитав, кажу, дітей, чому ми засуджуємо партійну опозицію. Ви знаєте, Одарко Іванівно, що мені відповіли діти, доручені вам державою, і я цього не повторятиму. Я дозволю собі тільки нагадати вам, що в нас уже давно ухвалено комплексну методу, і що ви, пояснюючи дітям вимову звуків "П" та "О" легко могли б це зробити на матеріалі Постанов партії й помилок опозиції. Але ви навіть не потрудилися прочитати дітям хоч би дискусійні листки з газет. Ви навіть не звернули уваги дітей на розходження поміж поглядами Зінов'єва, висловленими в 1923 році, й поміж поглядами того ж опозиціонера в році тисяча дев'яцот двадцять шостім.

Товариші, я кінчаю свою коротку доповідь. Товариші, згадаймо, як ми самі за дитячих наших літ сідали долі на книжки й уявляли собі, що підлога — це море, а ми їдемо на кораблі, забуваючи, що фізика нам ясно показує всю величезну різницю поміж водою, що складається з кисню та водню, і підлогою, що складається з простих соснових, або подекуди й дубових дощок; що на низі не можна плавати по морю в силу тих самих фізичних законів, одкритих у свій час Галілеєм і Колумбом. Товариші, з цею нашою ганьбою можна боротися. Мій чотирилітній син уже ясно уявляє собі світ з наукової точки погляду. Гра, забавка, для нього більше не існують. Я переконав його, переконав логічною аргументацією, що, маючи вже чотири роки зроду, він повинен поволі звикати до трудових процесів. Учора він підчас моєї відсутности сорок сім разів переніс плетений кошик з одного кутка кімнати в другий. Товариші, це вже є досягнення...

Соцвивихов злегка стукнув об катедру. Учителі всі враз здригнулися і покрили його

слова оплесками. Замислений, не звертаючи ні на що уваги, Соцвिवихов перейшов двір і підійшов до своєї квартири. Спочатку він хотів був одімкнути двері, але раптом йому спало на думку щось інше. Він навшпиньках підійшов до відчиненого вікна.

Причалюй, — раптом почув Соцвивихов голос свого сина. — Оддавай кінець. Пришвартовуй шлюпку! У три бога хрест! Швидше повертайся, хлопці.

Соцвивихов підсунувся ще ближче і заглянув у кімнату. Його син сидів долі на товстій книжці Соцвивихова "Методи виховання дітей за допомогою наукових знань" і причалював, люто лаючи свою команду, до стільця, на якому стояла запалена свічка, що служила йому маяком. Раптом хлопець схопився з книги і підбіг до дзигарів.

— Ого, вже четверта година, — сказав він, тривожно длубаючись у носі — зараз прийде цей науковий дурень і, очевидно, знову буде торочити про трудові процеси.

Він підняв з підлоги книжку, шпурнув її в паперовий кошик і, важко зідхнувши, поніс його у протилежний куток кімнати.